

Aan: De vaste Tweede Kamercommissie Binnenlandse Zaken

Van: Freek Ossel

Ond: Het Nederlands Slavernijverleden

Betr: Notitie t.b.v. Rondetafelgesprek 3 november 2022

Introductie

Dank voor de uitnodiging om op persoonlijke titel een bijdrage te leveren aan uw Rondetafelgesprek over het Nederlands Slavernijverleden op 3 november a.s. Een maatschappelijk belangwekkend thema dat mij persoonlijk en in mijn werk na aan het hart ligt. In mijn mondelinge toelichting ga ik daar wat dieper op in. In het bestek van deze korte notitie geef ik u, op basis van mijn ervaringen als bestuurder, adviseur en maatschappelijk betrokkene enkele aandachtspunten voor fasering en vormgeving mee voor uw denkproces.

Momentum voor excuses

Nederland heeft langdurig een meer dan prominente rol gespeeld in de Oost Aziatische en de Trans-Atlantische handel in slavernij en de langdurige exploitatie van tot slaafgemaakten in de voormalige wingewesten/ koloniën van het Koninkrijk. Voor het leed dat is aangedaan, de schade die is aangericht en de doorwerking tot op heden zijn voor het Trans-Atlantische deel geen excuses gemaakt door de Nederlandse overheid. Toenemend bewustzijn en kennis over het slavernijverleden en de hedendaagse doorwerking (w.o. systemisch racisme) maken dat het momentum daar is voor excuses. Die moeten passend, proportioneel en betekenisvol zijn.

Markering: een afsluiting en een begin

- Door wie en waar? Dat begint bij het symbolisch moment van uitspreken, t.w. de herdenking op 1 juli 2023, namens een gezaghebbend vertegenwoordiger van de Nederlandse overheid. Dan is het 160 jaar geleden dat de slavernij formeel is afgeschaft.
- Waarvoor? Nederland biedt excuses aan voor het slavernijverleden als misdaad tegen de mensheid en erkent de doorwerking in het heden.
- Aan wie? De excuses zijn gericht aan de nazaten van de slavernijhandel in Suriname, de CAS en BES eilanden (met naam genoemd), Nederland en de diaspora.
- Welke lading? De excuses worden 'geladen' met een nationale herstelagenda slavernijverleden en heden. Hierin zijn op hoofdlijnen de belangrijkste thema's, de inzet van middelen en de samenwerkingsarrangementen benoemd. De uitvoering van deze agenda start op 1 juli 2023. 1 juli wordt om de vijf jaar een nationale vrije dag.

Proces vooraf

Bij het proces voorafgaand aan excuses past een proces van consultatie, verkenning en onderzoek. Uw commissie heeft met de rondetafelgesprekken en de oriëntatiereis naar Suriname en een deel van de CAS en BES eilanden hierin een belangrijke stap gezet. Ook het kabinet heeft dat gedaan met o.m. de Dialooggroep Slavernijverleden, (lopend) onderzoek en de instelling van een staatscommissie tegen discriminatie en racisme. Het is verstandig op 1 juli 2023 een streep te zetten en - passend bij de herstelagenda - de tijd te nemen voor voortzetting van ontmoeting & dialoog. Een waardevolle suggestie uit uw gespreksronde was om jaarlijks rond 1 juli een meerdaagse conferentie te organiseren met maatschappelijke organisaties, bedrijven, deskundigen, bestuurders.

Neem dan de tijd voor uitwisseling, dialoog en leren over o.m. het resultaat van de nationale herstel agenda.

Nationale Herstelagenda

Welke rubrieken horen in ieder geval thuis op de nationale herstelagenda?

- *Onderwijs*: passende, betaalbare leermiddelen over het slavernijverleden voor het onderwijs.
- *Educatie*: educatieve projecten en middelen voor verschillende doelgroepen (zie ook de bijdrage van mevrouw A. Bijnaar).
- *Cultuur & erfgoed*: accent op immaterieel erfgoed, cultuur die bijdraagt aan reflectie, kracht en zelfbewustzijn.
- *Maatschappelijke opbouw & herstel*: stimuleren (soms langdurig) van maatschappelijke initiatieven en het maakproces om te komen tot voorstellen voor initiatieven en projecten.
- *Verbreiding Nationale Herdenking*: stimulans netwerk comités, nationale activiteiten agenda.
- *Kenniscentrum Citizen science*: werelden van archief, onderzoek, onderwijs en maatschappelijke organisaties zetten onderzoek uit naar maatschappelijke vraagstukken.
- *Leerstoel & jonge onderzoekers*: meer onderzoekers van kleur op het slavernijthema.
- *Nationaal Slavernijmuseum*: work in progress (incl. optie inbouw kenniscentrum).
- *Suriname en CAS en BES eilanden*: zijn afzonderlijk herkenbare onderdelen van de herstelagenda. De behoefte verschilt per onderdeel.

Voor dit laatste punt zijn in het interinsulaire overleg voor het Caraïbisch deel als ook voor Suriname diverse suggesties gedaan voor invulling. Dat kan een vertrekpunt zijn voor uitwerking.

Bestuurlijk Arrangement

Voorafgegaan door een gericht consultatieproces, besluit de Rijksoverheid - in afstemming en goed overleg met de besturen van Suriname en de CAS en BES eilanden - over een meerjarige nationale herstelagenda met een programma op hoofdlijnen en een budgetverdeling. Voor beheer en uitvoering kan een fonds opgericht worden, dat op basis van een uitwerking van het hoofdlijnen programma, de uitvoering van de herstelagenda ter hand kan nemen. Een klein bestuur met competenties en affiniteit met de maatschappelijke missie is hiervoor verantwoordelijk, geholpen door een compacte professionele organisatie. Het bestuur legt enkele malen per jaar verantwoording af aan een breed samengestelde raad van advies. Uitgangspunt is dat niet bureaucratisch en laagdrempelig geopereerd kan worden zonder de verantwoording uit het oog te verliezen. Bij de samenstelling van bestuur, inrichting van de adviesraad en functioneren van de organisatie is Diversiteit en Inclusie (D&I) en maatschappelijke ervaring met het thema een essentieel onderdeel.

Tenslotte

Bij de uitvoering van een excuusproces hoort ook reflectie op het eigen functioneren van de organisaties van de Rijksoverheid. In welke mate voldoen deze aan de eisen die D&I in het licht van het slavernijverleden en heden aan de organisatie (cultuur & competenties) van de ministeries hoort te stellen. Zijn er op verschillende beleidsgebieden extra inspanningen mogelijk, wenselijk en noodzakelijk?

Freek Ossel

Bijlage loopbaanoverzicht/ indicatie werkzaamheden

Bijlage: loopbaan overzicht/ indicatie werkzaamheden

Freek Ossel (68)

Zelfstandig bestuursadviseur / vz regiegroep Nationaal Slavernijmuseum, vz Klankbordgroep Slavernijverleden DNB, kritische vriend D&I Nederlandse Opera & Ballet

Burgemeester (wnd.) Beverwijk en Wijdmeren/ herindeling, veiligheid, communicatie, integriteit, lid MD-raad Nationale Politie

Wethouder gemeente Amsterdam/ Diversiteit, Armoede, Haven-Luchthaven, Wonen

Zelfstandige adviespraktijk en coaching/ organisatieadvies Kunst & Cultuur, diversiteit, interim management schuldhulpverlening

Directeur bestuursdienst gemeente Amsterdam/ leiding bestuursadviseurs zorg, kunst, economie, diversiteit, haven/ luchthaven, sociale zaken en werkgelegenheid

Directeur stadsdeel Amsterdam Zuidoost/ algemene leiding, ambtelijk verantwoordelijk voor de sociaal- economische en fysieke vernieuwing

Adviseur Berenschot/ adviesprojecten non-profit sector

Directiefunctie Het Muziektheater/ inrichting startorganisatie, leiding theaterorganisatie

Beleidsadviseur gemeente Amsterdam/ Grote Steden Beleid, Stadsprovincie